

V Ljubljani, 15. maja 1914.

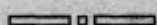
POPOTNIK

PEDAGOŠKI IN ZNANSTVEN LIST.

Letnik XXXV.

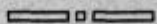
Štev. 5.

Urejuje M. J. Nerat v Mariboru.

V s e b i n a :

1. *Dr. Karel Ozvald*: Socialni položaj staršev in otrokova inteligentnost 97
2. *Dragotin Humek*: Pouk v geometriji in geometrijskem risanju na meščanski šoli z ozirom na vsakdanje življenje 101
3. — *k.*: Podrobni učni načrt za zemljepisje 105
4. *Evgen Sajovic*: Učna osnova in inštrukcija za pouk telovadbe in odredba o prirejanju mladinskih iger na gimnazijah (vseh tipov) in na realnih šolah 107
5. Književno poročilo :
Ocene 110
6. X. Glosa 114
7. Razgled: Pedagoški paberki 115. — Šolska higiena 116. — Skrb za brambo mladine 117. Šolske in učiteljske vesti 117. — Srednje in višješolski vestnik 118. — Inostransko šolstvo 119. — Razne vesti 120.

Last in založba

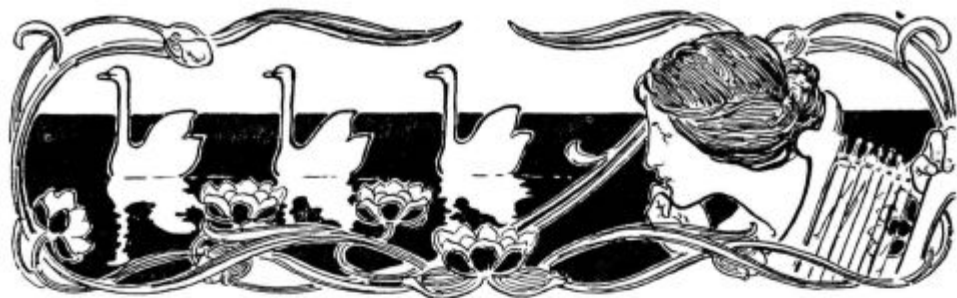
Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

POPOTNIK izhaja 15. dne vsakega meseca v zvezkih in
stane na leto 6 K, pol leta 3 K, četrť leta
:: 1 K 50 v. Posamezni zvezki stanejo 50 v. ::

Naročnino in reklamacije sprejema „Zavezin“ blagajnik **Fr. Luznar** v
Kranju. — Rokopise je pošiljati ravnateljju
:: **M. J. Neratu** v Maribor, Meščanska cesta (Bürgerstraße) šteř. 6 ::

:: Za uredništvo odgovoren: **Anton Sterlekar.** ::

DR. KAREL OZVALD:

SOCIALNI POLOŽAJ STARŠEV IN OTROKOVA INTELIGENTNOST.*

Diferencialna psihologija, t. j. tista samostojna panoga psihologične vede, »ki nima za svoj predmet onih zakonitosti duševnega dogajanja, katere so pri vsakem človeku enake, ki se marveč zanima ravno za različne oblike, v katerih lahko nastopajo duševne funkcije od posameznika do posameznika«, je v zadnjih letih pri vseh večjih narodih z lepim uspehom proučevala duševni pojav, ki mu pravimo *inteligentnost* ali *razumnost*. In v najnovejšem času so začeli z veliko vnemo izsledovati vprašanje inteligentnosti s posebnim ozirom na vzgojne probleme. Raziskovalcem je zlasti bilo do tega, najti zanesljiv način, kako bi se dala določiti količina in pa kakovost posameznikove inteligentnosti, osobito otrokove.

Malone vso ogromno literaturo o izsledovanju inteligentnosti, kar so je do l. 1912. ustvarili angleški, francoski, italijanski, nemški in drugi, posebno pa ruski proučevalci v enem izmed teh petih jezikov, podaje znani vrtislavski psiholog *W. Stern*.¹

1. Kaj je bistvo inteligentnosti?

Trdne definicije pojma inteligentnost še nimamo. Toda uvaževati moramo, da je dobra definicija še le zrel sad na drevesu znanstvenega

* Z dovoljenjem g. pisatelja posnetek iz „Vede“ 1914.

Uredn.

¹ Do l. 1911 v knjigi: *W. Stern, Die differentielle Psychologie in ihren methodischen Grundlagen*. Barth, Leipzig, 1911;

a za l. 1912 v spisu: *Die psychologischen Methoden der Intelligenzprüfung und deren Anwendung an Schulkindern*. Von *W. Stern*. Barth, Leipzig, 1912. — Citiram: „Methoden“!

Poleg tega pa še zlasti uvažuj knjigo: *A. Binet, Les idées modernes sur les enfants*. 1913.

prizadevanja, ne pa že njegova korenina. V obliki jasne in neizpodbitne definicije odgovoriti na vprašanje, kaj je to in kaj ono, je izsledovalcu navadno še le takrat mogoče, ko je že vsestranski proučil svojstva danega predmeta. Vendar pa si moraš iz metodoslovnih razlogov, t. j. upoštevajoč ekonomijo mišljenja, že takoj izpočetka — četudi le s pomočjo bolj ali manj upravičenega domnevanja — zasnovati nekak miselni očrtek o jedru predmeta, ki bi ga rad spravil do tega, da ti odkrije tajne svojih zakonitosti.

Stern je inteligentnost takole provizorno definiral: *intelligentnost je občna prilagodivost duha na nove naloge in pogoje življenja*, to se pravi, inteligenten je samo tisti človek, ki se mu duh pod najrazličnejšimi pogoji in na najrazličnejših popriščih zlahka prilagodi novim zahtevkom. S tem pa je tudi že rečeno, da je treba inteligentnost razločevati od duševnih pojavov, ki jim pravimo: *spomin, talent, genialnost*. Spomin se namreč ne obrača, kakor inteligentnost, do novih dožitkov, temveč podelava prejšnje; in francoski psiholog Binet je pač ob divni prožnosti svojega jezika povedal resnico, češ: »La mémoire est la grande simulatrice de l'intelligence.« Talent ne očituje znaka večje ali manjše vsestranosti, kar je značilno svojstvo inteligentnosti, marveč se omejuje na vsebino s tega ali onega poprišča; ta ali oni, pravimo, ima dar za matematiko, risanje, godbo... A glavni znak genialnosti je izvirnost in samoniklost, dočim duševna prilagodba zavisi od vnanjih momentov, kakor so n. pr. vsakovrstne »naloge« v življenju, posebe še v danem poklicu posameznika.²

Razumnost torej ni isto, kar ta ali oni duševni dar, to ali ono pridobljeno znanje, oziroma spretnost; in če ta ali oni učenec nima daru za en ali drugi učni predmet, radi tega še ni da bi moral biti neinteligenten. In redovi v izpričevalu so kolikor toliko slika tega, kar je učenec v danih okoliščinah znal in zmogel v slovnici, zemljepisu, računstvu, šolski nalogi itd., ne pa tudi slika njegove »glave«, t. j. občne razumnosti in duševne zrelosti. Uvaževati marveč moramo, da je šolski uspeh produkt iz različnih faktorjev, kakor so: spomin, talent, pazljivost, volja, pridnost, zanimanje, vestnost... Zato pa za določitev inteligentnosti n. pr. pri vzprejemnem izpitu, v šoli, pri izbiranju poklica itd. ne zadostuje »izpraševanje« in »razredovanje«; učiteljeve opazbe bi morale tukaj izpopolnjevati na samosvoj način izvedeno psihologično proučevanje inteligentnosti.³

Da pa izsledovanje inteligentnosti res spada pred forum diferencialne — in ne »občne« — psihologije, to izpričuje tale ugotovljena zakonitost: »Čim bolj zapletena je ta ali ona duševna funkcija, čim težavnejše jo iz-

² Gl. Stern, Methoden, str. 3—4.

³ Prim. Stern, Methoden, passim.

vajaš in čim pozneje se razvije, tem večja je tudi nje premenljivost in tem bolj se po njej razlikujejo posamezniki pa skupine ljudi.⁴

2. Na kak način proučujejo inteligentost? »Testi«.

Inteligentnost proučujoči psihologi in pedagogi so do sedaj skušali pred vsem ugotoviti normalno inteligentnost, ki odgovarja posameznim letom duševno poprečnega otroka, da bi se ob tako dobljenem merilu dala določiti »inteligentna starost« (= starost po duhu, franc.: niveau intellectuel, angl.: mental age) kateregasibodi posameznika. Kakor se je pokazalo, se namreč inteligentna starost ne krije vselej z njegovo pravo, t. j. časovno starostjo; ta otrok včasih izkazuje več, oni manj inteligentnosti, nego bi odgovarjalo njegovim »letom«.

Danes je že mogoče s precejšnjo zanesljivostjo diagnosticirati količino in kakovost inteligentnosti posameznega otroka med 3.—13. letom. Za spoznavno sredstvo v teh stvareh — pravi se mu »test«⁵ — pa se imamo zahvaliti bistrumju dveh francoskih izsledovalcev: psiholog A. Binet in zdravnik T. Simon sta l. 1908. objavila serije testov, t. j. po pet in pet tako prikrojjenih nalog, oziroma vprašanj, da jih normalno razumen otrok ravno te in te starosti lahko reši. Tako se n. pr. serija normalnih testov za 3. leto glasi: 1. Pokaži svoja usta, oči, nos! — 2. Izgovori za menoj tale (še s tzožni) stavek! — 3. Izgovori za menoj tile dve števili (med 1—9)! — 4. Kaj vse vidiš na sliki, ki ti jo tukaj kažem? — 5. Kako se pišeš (priimek!)? A za 8. leto: 1. Štej nazaj od 20 do 1! — 2. Primerjaj iz spomina ta in ta dva predmeta! — 3. Izgovori za menoj teh 5 števil! — 4. Imenuj štiri glavne barve! — 5. Kateri datum imamo danes?

Binet in Simon hočeta, da bi načela te metode ustrezala sledečim zahtevkom: »Za vsako starostno dobo otroka je treba najti vrsto testov, ki bi njih rešitev lahko veljala za normalno in značilno lastnost ravno te starosti; testi morajo biti relativno neodvisni od vnanjih in slučajnih pogojev, zlasti od šolskega znanja, da bi ugotovitev kar najvernejše izražala istinito razumnost otroka; naj bi se dali kar najbolj enakomerno rabiti pod najrazličnejšimi pogoji naroda, jezika, izobrazbe; imajo biti lahko izvedljivi, ne vezani na laboratorij in natančne aparate, ne smejo preizkuševanca predolgo zahtevati za se, ga motiti in utruditi, in obenem morajo biti tako natančni, da bi bilo mogoče, med seboj prispodabljati in meriti izsledke raznih izsledovalcev; in slednjič bi se naj dala za vsakega pre-

⁴ Stern, Methoden, str. 39.

⁵ Ameriško-angl. beseda »test« pomeni: preizkušanje (Probe, Stichprobe). — »Angleško besedo »test« sedaj večinoma rabijo v pomenu poizkus, ki ima s priprostimi sredstvi ugotoviti individualno psihično posebnost tega ali onega človeka, oziroma to ali ono njegovo psihično lastnost«. (Marbe, Grundzüge der forensichen Psychologie, 1913, str. 69).

izkuševanca ob njih dobiti rezultanta, ki bi lahko veljala za mersko število njegove celotne inteligentnosti.«⁶

Lestvico testov (*échelle métrique de l'intelligence*, *Teststaffeln*), kakor sta jo očrtala *Binet* in *Simon*, so pozneje drugi izsledovalci bolj ali manj srečno izpopolnjevali, hoteč ustvariti mednarodno metodo za določevanje inteligentnosti, ki bi se ob njej dal s priprostimi sredstvi in hitro doseči cilj. Ali do danes še nimamo enotnega mednarodnega sestava testov, ki bi zlasti še omogočeval zanesljivo prisposodabljanje izsledkov iz najrazličnejših krajev in razmer. In prav tako bo še le treba ugotoviti testov za »višje letnike«, t. j. takih, ki bi se z njimi dala določevati inteligentnost srednje- ali visokošolca in vobče odrastlega človeka.⁷ (A ker uspeh v tekmi življenja, t. j. v poklicu, znanstvu, umetnosti ... zavisi pred vsem od tvorne inteligentnosti, torej od čisto drugačnega faktorja, nego pa napredek v šoli —, zato bi zanesljivi testi za določitev posameznikove inteligentnosti tukaj obenem bili zanesljiv kažipot pri izbiri poklica.)

Spričo teh dejstev smo pač še precej daleč do tistih časov, ko bi se naj uresničile besede, ki jih je ob prvih uspehih na tem poprišču poln optimizma vzkliknil angleški izsledovalec *Spearman*, češ: »Zdi se celo mogoče, videti dan, ko bo se leto za leto za letom uradno določeval intelektualni kazalec vsakega otroka v naši državi.«

3. Socialna zavisnost otrokove inteligentnosti.

Ako je več vsaksebi raziskavajočih izsledovalcev ob isti metodi prišlo do istih rezultatov, je to znamenje, da je način njihovega izsledovanja bil pravi. In izsledovalci v Parizu, Moskvi, Peterburgu, Bruslju, Sheffieldu (Angl.), Vratislavi, New Jerseyu (Amer.), Rimu ..., ki so s pomočjo *Binet-Simonovih* testov proučevali inteligentnost otrok, so ob suhih številkah ugotovili, da vseskozi odločuje socialni položaj, osobito premožnost oziroma uboštvo staršev, v kolikor je njihov otrok normalno, podnormalno ali pa čeznormalno inteligenten!

Evo nekaj takih izsledkov!⁸ Ako vzamemo za merilo inteligentnost delavskih otrok iz pariških predmestij, tedaj stoje otroci najubožnejših delavcev iz moskovskih predmestij za celi dve leti za »Parižani«; otroci iz najboljših internatov peterburških dve leti nad Parižani, torej cela štiri leta nad otrokom moskovskega delavca; po priliki

⁶ *Stern*, *Methoden*, str. 20.

⁷ Testi, ki sta jih izdelala Angleža *Johnson* in *Gregg* za osebe do 20 let, so še le prvi poizkusi v tem oziru.

⁸ *Gl. Meuman*, *Vorlesungen zur Einführung in die experimentelle Pädagogik und ihre psychologischen Grundlagen*. II. Band, 2. Aufl. Leipzig 1913. Str. 761—770.

isto izpričujejo bruseljski otroci iz enega izmed najimenitnejših internatov; sheffieldski otroci iz ljudske šole nalikujejo pariškimi, istotako ameriški (New Jersey) in italijanski z dežele; in rimski otroci iz boljših družin stoje nad otrokom pariškega delavca.

Iz teh razmernih števil pač veje odurna zakonitost nasproti človeku demokratičnega naziranja. To je res po besedah, da kdor že ima, temu se bo še dodalo, da bo imel vsega v izobilju!

No, na srečo se najbrž tudi tukaj juha ne povžije tako vroča, kakor je bila skuhana. Izsledke, ki so jih dobili s pomočjo testov, bo treba prav umevati; otrok ubogih staršev ni že kar po rojstvu obsojen, ostati za vse življenje neumnější od svojih boljše situiranih vrstnikov. Vzlic krutim izsledkom, ki se neusmiljeno zrcalijo v suhih številkah, najbrž lahko tudi »ubogi«⁹ otrok doseže isto stopnjo inteligentnosti, kakor »bogati«¹⁰ mu tovariš, samo da se ta razvoj pri ubogem vrši počasneje. V tej smeri še nimamo nič trdnih izsledkov.

Spričo gorenjega spoznatka se pač vsiljuje človeku vprašanje, kje je vir tega zla, da en neljub pojav (socialno stanje) rodi še drugega (počasnejši razvoj razumnosti). Meumann vprašuje: »Je li to posledica pomanjkljivega vzgojnega in higienskega ravnanja z otroki in pa njih nadzorstva, ali pa marveč tiči v tem biologično in psihologično nujen pojav, ki nastopa neodvisno od vseh vzgojnih vplivov ter ga je kratkotalo treba vzeti za nižjo inteligentnost teh slojev?« In dalje: »Je li ubožnejše ljudstvo zato ostalo ubožnejše, ker je poprek manj inteligentno, ali pa se le do zdaj manj inteligentno, ker je ubožnejše ter se vsled tega manj skrbno vzgaja in nadzoruje?«¹⁰

Kdo bi si upal danes odločno odgovoriti na ta socialna vprašanja prve vrste? Upajmo pa, da nam nadaljno eksaktno proučevanje inteligentnosti prav kmalu prinese tudi tukaj pravega odgovora in s tem navodil za pravo gojenje otrokove inteligentnosti!

DRAGOTIN HUMEK:

POUK V GEOMETRIJI IN GEOMETRIJSKEM RISANJU NA MEŠČANSKI ŠOLI Z OZIROM NA VSAKDANJE ŽIVLJENJE.

Metodičen in informativen spis. (Dalje.)

V drugem razredu moramo posvetiti največ pozornosti računanju ploščine raznih likov, obenem pa tudi pojasniti podobnost in nje

⁹ Gl. Meumann, l. c. str. 766.

¹⁰ Meumann, l. c. str. 769.

pomen za uporabo v vsakdanjem življenju. Da izvršimo to nalogo v smislu modernih pedagoških načel, je potrebno, da često saj v duhu zapustimo zatohlo šolsko sobo in se napotimo ven v življenje. Saj v duhu, pravim, zakaj težko je dopovedati nekaterim učiteljem in nadzornikom in še drugim — nadzornikom, da za racionalen pouk niso na vsak način potrebne in edino izveličavne tiste štiri umazane stene, ki meje šolsko sobo. Pri geometrijskem pouku je mnogo lepih prilik za poučevanje na prostem. To velja posebno za drug razred meščanske šole.

Danes pojdemo merit! Hej, kako mi pograbiyo količe in letve in trakove pa še druge priprave za merjenje — veliko jih ne potrebujemo — potem pa ven na kakšen prostor, kjer ne motimo ljudi in ne delamo škode. Tukajle bi rad zidal hišo. Za količiti moramo pravokoten prostor. Hiša bodi tako dolga in tako široka. Zakoličimo! In prav veselje je gledati, kako se zazdijo paglavci zemljemerci. Pravokotnik je po učiteljevem navodilu kmalu določen s štirimi rdeče in belo pobarvanimi količi, ki jih pripravijo tudi lahko učenci sami. Pri merjenju je prilika, da ponovimo kaj o dolgotni meri, ki smo se učili o njej v prvem razredu. Čemu zakoličenje? Zidarji morajo izkopati temelj. Pa ne samo to. Prostor, ki bo stala na njem hiša, moram kupiti. Med učenci je gotovo kateri, ki ve, kako prodajajo po večjih krajih svet za stavbišča. Kvadratni meter me ter! Pa vzamem količ in rišem kar na tla. Ali ni tak kvadratni meter prav tako nazoren kot oni, ki je narisani na stenski tabli? Pokličimo sosedo in ga vprašajmo, koliko bi bil vreden kvadratni meter zakoličenega prostora. In sedaj kar na mestu razložim učencem, kako izračunimo pravokotno ploskev. Tudi pri nalogah, ki jih delamo v prihodnjih urah, upoštevamo pred vsem slučaje, ki so vzeti iz življenja. Učenci računijo velikost in vrednost stavbišč, velikost podov, hodnikov in dvorišč. V nekaterih nalogah naj sami izmerijo potrebne dolžine. Primerne so tudi naloge o računanju števila in cene desk, tlačnic, opek ali kvatrov, ki jih rabimo za tlakovanje. Učenci naj poizvedujejo po cenah in plačah, ki jih zahtevajo delavci in rokodelci.

Pri merjenju na prostem uporabimo in ponovimo izreke o skladnosti. Takih nalog je najti že v starih knjigah. A kdo se je potrudil, da bi bil zares meril tam zunaj na vrtu, na travniku ali na njivi! Pri tem merjenju prav lahko preidemo od skladnosti na podobnost. Tu se nam pa nudi snov, neizčrpiliv zaklad zanimivih nalog za merjenje, računanje in risanje.

Izpočetka imamo v drugem razredu malo snovi za risanje. Ta čas uporabim v to, da z risanjem primernih okraskov vadimo roko v spretnosti, ki se je med počitnicami kolikortoliko izgubila. Že prej sem omenil, da gojimo risanje okraskov tudi v drugem razredu, kolikor nam to dopušča čas. Poleg teh vaj narišemo n. pr. tudi nekoliko enostavnih slučajev iz merjenja razdalj, iz delitve in izpreminjanja paralelogramov itd.

Vse to pa seveda na podlagi slučajev iz življenja. Razdeliti je n. pr. pravokoten vrt ali njivo ali travnik med dediče. Zamenjati hočemo pravokotno parcelo z romboidično ali kaj podobnega. Največ snovi za risanje se nam pa nagrnadi, ko znamo narisati naravni parceli podoben lik — na črt.

Že takoj izpočetka imamo pri merjenju na prostem vedno v roki kos papirja, ki skiciramo in računimo nanj. Tako se polagoma ugotovi pojem načrta. Ko pa že znamo prenašati trikotnike s pomočjo navadnega o m a l j e n e g a m e r i l a, pa tudi z natančnim stodelnim t r a n s v e r z a l n i m m e r i l o m, tedaj se sami lotimo risanja načrtov. Še prej pa izpregovorimo nekoliko o z e m l j i š k i k n j i g i, o » m a p a h « in njih merilu, ki ima nenavadno razmerje 1 : 2880¹. Tudi si izposodimo načrt domače vasi ali trga ali mesta in ga pokažemo učencem.

Najprej narišemo obliko stavbišča, ki ga zavzema šolsko p o s l o p j e. To je navadno pravokotnik ali pa vsaj iz pravokotnikov sestavljen lik. Obenem povemo učencem, kako zaznamujemo na načrtih z i d a n a, kako l e s e n a p o s l o p j a, kako se razločuje c e r k e v o d n a v a d n e s t a v b e itd. Prvi del risanja se vrši vedno n a l i c u m e s t a. Vsak učenec ima v roki kos papirja, ki si je nanj s prosto roko narisal preprost narisek. Dva učenca merita, druga dva postavljata količe, če je to potrebno, drugi pa pišejo v svoj narisek merska števila. Zatem sledi pravo risanje po primernem merilu. Za prihodnjo vajo poizkusimo narisati šolsko d v o r i š č e, potem pa šolski vrt. Med tem smo pokazali učencem k a k o zaznamujemo z znamenji in z barvo t r a t o, n j i v o, p a š n i k, s a d o v n j a k, v i n o g r a d, h m e l n j a k, g o z d in še druge podobno obdelane parcele. Pozneje izmerimo in narišemo mnogokoten t r g ali majhno p o s e s t v o z okolico. To pa seveda le v slučaju, če nam preostaja časa.

V tem smo tudi že napredovali v računanju ploščine. Vse, kar smo izmerili in narisali, poizkusimo tudi izračunati. In narobe! Pri računanju si moramo velikokrat razjasniti nalogo z risbo, ki bodi v to svrhu vselej kolikormoči preprosta. Podlaga za računanje vseh likov je p r a v o k o t n i k. Prav vsak lik lahko izpremenimo tako, da dobimo pravokotnik, ki ga izračunamo z največjo lahkoto. Za vsak nov lik vzamemo najprej nalogo iz življenja in jo poizkusimo rešiti, ne da bi iskali izpočetka zato novih pravil.

Pri računanju r o m b a ali r o m b o i d a hočemo n. pr. izračunati, koliko bi potrebovali barve, če bi hoteli pobarvati s t e n o n a h o d n i k u in n a s t o p n i š č u 1 m 50 cm visoko z o l j n a t o ali z e m a j l n o

¹ Radi mere v sežnjih. 1 palec na mapi je 40 sežnjev = 240 črevljev = 2880 palcev v naravni meri. Po merjenju v letih 1819. do 1824. l.

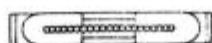
b a r v o. Torej meter v roko in kos papirja pa svinčnik in c e n o v n i k t e ali one tvrdke. Računiti je pravokotnike in romboide. Račun izvršimo, ne da bi na dolgo in široko razkladali razliko v računanju pravokotnika in romboida. Učenci takoj pojmiyo, da moramo višino meriti edinole pravokotno. Vse drugo je povedano v kratkih besedah. Lepa je tudi naloga o n o v i c e s t i, ki jo gradijo poševno preko pravokotne parcele. Tisti kos mora prepustiti posestnik rad ali nerad. Plačajo mu ga kar po cenitvi ali od kvadratnega metra. Tu govorimo torej o r a z l a s t i t v i ali ekspropiaciji.

Podobno kakor pri romboidu in rombu postopamo pri računanju t r a p e z a. Važno je le, da si izberemo primerno nalogo. Učenec takoj vidi, da je za računanje pravokotnika večja vsporednica predolga, manjša pa prekratka, da moramo torej meriti pravo dolžino v sredi med obema vzporednicama.

Vse polno primernih nalog imamo za računanje t r i k o t n i k o v. Najlaglje pričnemo s pravokotnim trikotnikom. Za prvi primer vzamemo pravokotno parcelo ali o b o j e n o k a p n e strehe, ki ga hočemo prebarvati, nanovo obiti ali pa dati v najem za r e k l a m n i n a p i s. Za računanje enakokrakih trikotnikov nam n. pr. služi s t r e h a n a z v o n i k u, ki jo hočemo pokriti s p l o š č e v i n o ali s s k r i l j n i k o m ali z e t e r n i t o m. Pri strehah s kačko se nam nudijo podobne naloge, poleg tega pa še računanje trapeza.

Ko znamo računati trikotnik, lahko izračunimo prav vsak č v e t e r o k o t n i k in vsak m n o g o k o t n i k. To je posebne važnosti za računanje parcel, ki so pravzaprav le malokdaj pravokotne. Če nimamo časa, da bi narisali načrt kakšne skupine parcel v bližini šole, narišimo vsaj prostoročen narisek, izmerimo vse potrebne dolžine v posameznih parcelah in izračunimo, koliko hektarov ali arov meri dotično posestvo. Polagoma pozkusimo izmeriti tudi kakšno parcelo, ki ne leži v ravnini. Razložimo učencem, zakaj moramo v takem slučaju meriti vse dolžine vodoravno in kako uporabljamo pri tem merjenju l i b e l o ali g r e b l j i c o.

Tako merjenje nas dovede do tega, da poizkusimo izmeriti v i š i n o kakšnega hribca. Če smo v bližini reke ali večjega potoka, določimo na tak način tudi v o d n i p a d e c, ki je važen za uporabo v o d n e s i l e. Če se domov grede pomenimo kaj o m o d e r n i h v o d n i h n a p r a v a h, ki zalagajo z električno silo često velikanska okrožja, to gotovo ni v kvar učencem. Če poučujemo v prosti prirodi, se ne moremo krčevito držati enega vprašanja. Taka ura mora biti kos pristnega življenja, ki se izpreminja veninven. (Dalje.)

—k.:

PODROBNI UČNI NAČRT ZA ZEMLJEPISJE.

Snov zemljepisja je vobče deljena tako, da je v višjih šolskih letih dalje od domovja. Ta delitev je za spodnještajerske šole, kjer odgovarja razredu le eno šolsko leto, popolnoma umestna. Drugačna pa je stvar tam, kjer sedi v enem razredu več šolskih let. Pouk je v takih razredih večinoma poluren: pol ure neposreden, pol ure posreden. Takim potom pa se ne da dosti doseči. Gledati moramo, da najdemo razdelitev snovi, ki nam omogočuje, poučevati oba oddelka, sploh vsa šolska leta obenem.

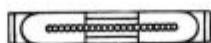
To dovoljuje razdelitev geografske učne snovi v kolobarje. Pričujoči kolobar je dvoleten, mogoč pa je tudi tri- in štiriletni kolobar. Nastopni dvoletni kolobar je za štirirazrednico, ki so v njej 5.—8. šolsko leto.

Teden	1. leto	2. leto
1. četrtletje.	1. Slov. gorice	Slov. gorice
	2. Spodnji Štajer	Spodnji Štajer
	3. Srednji in Gornji Štajer	Srednji in Gornji Štajer
	4. Avstr.-ogr. mon. Alpe	Avstrijsko-ogr. monarhija
	5. Koroška	Kras
	6. Tirolska in Predarlška	Kranjska
	7. Salcburška	Primorska
	8. Avstrijska nad Anižo	Dalmacija
	9. Avstrijska pod Anižo	Bosna in Hercegovina
	10. Ponavljanje	Ponavljanje
	11. Ponavljanje	Ponavljanje
2. četrtletje.	1. Karpati, Galicija in Vladimirija	Sudetske dežele
	2. Bukovina	Češka
	3. Ogrska	Moravska
	4. Hrvatska in Slavonska	Šleska
	5. Evropa	Evropa
	6. Francija (Monako)	Rumunija
	7. Belgija in Nizozemska (Ankseml.)	Švica (Liechtenstein)
	8. Velikobritanska in Irska	Nemška
	9. Rusija	Danska
	10. Ponavljanje	Ponavljanje
	11. Ponavljanje	Ponavljanje

	Teden	1. leto	2. leto
3. četrtletje.	1.	Amerika Severna	Balkanski polotok
	2.	Amerika Srednja	Apeninski polotok (San Marino)
	3.	Amerika Južna	Pirenejski polotok (Andorra)
	4.	Azija	Skandinavija
	5.	Prednja Azija	Afrika
	6.	Srednja Azija	Oblika zemlje
	7.	Severna in Severozah. Azija	Globus
	8.	Južna in Južnovzh. Azija	Najvažnejše črte na Globusu
	9.	Avstralija	Pasovi
	10.	Ponavljjanje	Ponavljjanje
	11.	Ponavljjanje	Ponavljjanje
4. četrtletje.	1.	Oblika zemlje	Dan in noč
	2.	Globus	Letni časi
	3.	Najvažnejše črte na globusu	Mesec in njega premembe
	4.	Pasovi	Mrk (luna, sonce)
	5.	Ponavljjanje o Sl. goricah	Koledar
	6.	Specialni zemljevid	Ponavljjanje o Sl. goricah
	7.	Ponavljjanje o Štajerski	Specialni zemljevid
	8.	Ponavljjanje o monarhiji	Ponavljjanje o Štajerski in monarhiji
	9.	Vozni red in proge železniške	Vozni red in proge železniške
	10.	Nadaljnje ponavljanje	Nadaljnje ponavljanje
	11.	Nadaljnje ponavljanje	Nadaljnje ponavljanje

Prednost tega podrobnega učnega načrta obstoji torej v tem, da lahko vsa šolska leta, ki so v razredu, obenem poučujemo. Razkosanost snovi ovirajo splošni pregledi snovi, kakor splošni pregled monarhije, Evrope. Ugovor, da otroci nižjega šolskega leta ne umejo snovi, recimo, iz zvezdoznanstva, ne drži. Uspeh je odvisen od bolj ali manj otroškega podavanja.

To objavljam z željo, da bi se še kdo oglašil s kakšnim praktičnim navodilom.

Poslovenil EVGEN SAJOVIC:

UČNA OSNOVA IN INŠTRUKCIJA ZA POUK TELOVADBE IN ODREDBA O PRIREJANJU MLADINSKIH IGER NA GIMNAZIJAH (VSEH TIPOV) IN NA REALNIH ŠOLAH.

(Vestnik c. kr. ministrstva za uk in bogočastje, letnik 1911, oddelek XIV., št. 21, str. 213 do 249).

(Dalje.)

III.

V bistvu skupnih vaj leži, da se mora navaditi posameznik na gotovo vezanost in odvisnost od različno velike množice, mogoče tudi od celote, nadalje da zahteva nepretrgano izvrševanje teh vaj posebno na orodju neko enakomernost moči in da se morajo staviti, da se izogne ponesrečitvi, na vse dijake enake zahteve toda brez nevarnosti; vendar ne sme nikdar pozabiti, da je treba pospeševati telesni razvoj vseh učencev in vzdrževati vedno živo zanimanje, da pa ni nikdar popolne enakosti in je tudi ni nikdar mogoče doseči.

Individualiteto učencev moremo in moramo upoštevati pri pouku telovadbe. Tega ne zahteva samo različnost telesnih zmožnosti, ampak tudi od vzgoje in splošne izobrazbe zavisne duševne posebnosti učencev.

Iz tega vzroka ne moremo predvsem zahtevati vedno strogo točnega in enakomernega izvajanja vaje pri nekaterih tvorih, kakor na pr. pri vajah trupa na gredi (kladini), celo tedaj ne, ako jih znajo popolnoma vsi učenci.

Pa tudi pri onih vadbenih tvorih, pri katerih stremimo končno za več ali manj strogo točnim izvajanjem, ki so torej sposobni za takozvane »vaje v taktu« (tudi s spremljevanjem godbe) in katere smemo v svrhu večjega zanimanja za telovadbo prilično uporabiti, moramo vsaj pri njihovem učenju upoštevati individualiteto učencev. V tem oziru se priporoča kot izboren, metodičen pripomoček za naučenje novih vaj, vaja na prost način, ne da bi bilo pri tem potrebno popolnoma opustiti način skupnih vaj.

S to telovadbo v taktu naj se prične torej še-le tedaj, ko že znajo vaje »na prost način«. Varovati pa se moramo pred posplošenjem metode »telovadbe v taktu«, kakor tudi pred preveč spomin obtežujočimi dolgimi sestavami, s katerimi hočemo na vsak način omogočiti tako telovadbo.

Pri vadbenih tvorih, ki ne delajo sami na sebi nobenih težav, pri katerih ponavljanju pa pada moč posameznih, naj se dovoli slabejšim prekiniti vajo enkrat ali večkrat.

Pri »preobratih«, posebno pri onih v večji meri, bodi dovoljeno in v gotovih slučajih izrecno odrejeno izvajanje v razni meri. To je potrebno posebno pri bojazljivih učencih in pri onih, kateri se morajo varovati pred navalom krvi v glavo, kakor pri kratkovidnih, polnokrvnih in slabokrvnih. Mesto preobrata moremo pripravljalne vaje za preobrat (zgibe, zgibe s skrčenima nogama itd.). Zgibo moremo za čas telovadne dobe nadomestiti z veso (prosto), skleco z vzporo, ako pa je treba, za celo telovadno dobo.

Pri skokih in pri vajah v vesi in opori se upoštevajo neenake zmožnosti učencev z različno postavitvijo orodja, kar je tem lažje, če ga uporabljamo v večjem številu.

Nasproti v naznačenem zmislu pripuščenemu v tvorih stopnjevanja, po katerem pa ne smejo nastati pri pravilnem postopanju nobene posebne in moteče razlike v naporu, stoje druge za vzgojo važne zahteve, katerim zadostiti moramo izkušati splošno. Pri skakanju na pr. morajo biti za vse učence enake zahteve, v kolikor se tičejo držanja telesa v letu in pri doskoku kakor tudi pri odskoku z določeno nogo, to pa tudi, ako je mera skoka različna, dokler ne gre izrecno za prvovrstni skok.

Enakost naloge izvira predvsem iz enakega teženja vseh izvršiti zahtevano telesno delo z najboljšo voljo in pri pravilnem zadržanju vestno in vztrajno.

Zgrešeno bi bilo, ako bi hoteli izravnati razlike v moči s tem, da bi sploh izključili slabejše, ki potrebujejo največ vaje in ozira, v gotovih slučajih od nadaljne udeležbe pri vajah.

Telesno slabo razviti, vsled bolezni in slabe hranitve v rasti zaostali učenci potrebujejo večje skrbi učiteljeve tembolj, ker dosežemo pri njih napredek, t. j. zaželjen uspeh pri telesni usposobljenosti le tedaj, ako se nam posreči izbrati njihovemu telesnemu stanju primerne telovadne tvore, vzbuditi njihovo voljo in utrditi zaupanje v lastno moč.

Z učenci, ki se boje tudi najenostavnejših gibov, moramo postopati posebno oprezno. Bojazen, spojena še z zunanjim siljenjem, povzroči lahko znatno motenje v zmožnosti razumevanja in orijentiranja, tako da postane v takem stanju lahko vsaka oblika telesnega dela nevarna. Z milino, brez vsakega tudi posrednega siljenja, v posameznih slučajih celo z vidnim zadrževanjem od gotovih telovadnih oblik, s pomaganjem tudi pri enostavnih vajah privedemo take učence do brezpogojnega zaupanja v vodstvo učitelja in tako počasi do zaupanja v svojo lastno moč.

Posebno pozornost naj posveča učitelj tudi takim učencem, katere so občutno razburile domače razmere ali posebni dogodki v šoli neposredno pred telovadbo.

Tuintam bode moral učitelj popustiti tudi napram neki mržnji do telovadbe. Posredno ali tudi neposredno siljenje bi moglo postati nevarno zdravju, ako tiči vzrok mržnje v kaleči bolezni.

Ako pride učenec po daljši bolezni zopet k telovadbi, se naj pouči učitelj o kakovosti bolezni in stanju moči učenca; pripuščenje k telovadbi naj zavisi od slučaja do slučaja od dovoljenja zdravnika, redno pa se mora zmanjšati mera zahtev.

Znatne izpremembe v stanju moči in veselju do telovadbe, se pokažejo za časa spolnega dozorevanja. Gibanje se ne sme nikdar popolnoma opustiti, vendar je treba se izogibati večjih naporov in se ozirati na kakočo se začasno oslabelost mišičevja, zaspanost in hitro utrudljivost.

IV.

Iz zahteve, da naj telovadba ohranjuje in neguje zdravje mladine, sledi razumna omejitev z gibanjem združenega napora; ta zahteva je pa merodajna za zdravstvene odredbe.

Telesno delo se naj ne izvaja nikdar do popolnega utrujenja, ampak mora ostati v splošnem zmožnost, pričeti po končani vaji ali takoj ali po kratkem času.

V ugodnejšem letnem času, in celo po zimi ob suhih in brezvetrnih dneh z zračno toploto čez -3°C naj se poučuje telovadba s primerno v naslednjem odstavku očrtano prilagoditvijo na prostem, kjer le količnikaj pripuščajo razmere. Pri telovadbi v telovadnicah mora seveda kot samo ob sebi umevno veljati, da je treba odstraniti s telovadišča vse zdravju škodljive vplive, kakor jih vsebuje nečist vzduh, preveč visoka ali preveč nizka toplota, nenadna izmena toplote po ogrevajočih vajah itd. Za največjo čistoto, pogosto zračenje, posebno v odmorih, in na odstranjenje prahu naj se natančno skrbi in pazi. Telovadnih črevljev naj se poslužujejo vsi učenci, ne samo radi lažje gibljivosti nog, ampak tudi zato, ker prinesejo učenci s črevlji, v katerih hodijo po ulici, v telovadnico mnogo prahu in druge nesnage. Dijakom naj se priporoča nakup lastne telovadne obleke.

Otesnjujoča oblačila, kot vratnike in pase, dalje ostre predmete v žepu, kakor svinčnike, nože itd., naj odlože učenci.

Žimnice, katerih uporaba naj se kolikor mogoče omeji, naj bodo izdelane iz najboljšega blaga in za njihovo čistoto naj se skrbi s pogostim iztepanjem (na prostem). Premočno škropljenje tal in žimnic naj se ne trpi vsled sčasoma se razvijajoče gnjilobe.

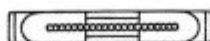
Normalna toplota v telovadnici bodi $12-15^{\circ}\text{C}$.

Na koncu telovadne ure naj se izvajajo ogrevajoče ali zelo naporene vaje; nadalje je treba na to paziti, da se ne preide hipoma od živahnej-

šega gibanja k miru. Iz tega vzroka naj se skrbi po trajnem teku vselej za počasno ohlajevanje potom zmernih telovadnih tvorov.

Piti po ogrevajočih vajah se nikakor ne sme dovoliti.

Za telovadbo na prostem veljajo tudi zdravstvena navodila v oddelku »Mladinske igre.« (Dalje.

KNJIŽEVNO POROČILO.

OCENE.

Pedagoški letopis. XIII. zv. Izdala S. Š. M., uredil H. Schreiner. Leto 1913. Tako nekak pregled v malem je postal Letopis S. Š. M.; pregled o delu učiteljstva, o napredovanju našega šolstva. Pregled ni popoln; manjka mu mnogo in na mnogih krajih; zdi se mi tudi, da popolnega, iz vseh panog ne potrebujemo vsako leto. Hvaležno pa bi bilo, če bi bile vsako leto zapored vsaj tri, štiri panoge iz šolstva zastopane. Branimo se proti bibliografijam kolikor hočemo, svojo vrednost in potrebo imajo, še prav posebno pri delu, ki izključuje vseobče panoge in se postavlja na eno polje, kakor S. Š. M. — V letošnjem Letopisu sta zastopana prirodoslovje in mladinsko slovstvo.

V »Prirodoslovju« je bil Fr. Hauptmanu pravzaprav namen, da sestavi pregled del v novejšem času, ki goje prirodoslovno stroko. Vendar pa se je oziral predvsem na publikacije, izišle v posebnih knjigah, ne pa tudi na vse članke, ki so se pečali s snovjo. Ne dá se določiti, do katerega leta je segel nazaj — menda do l. 1908. — pa že v »Potopniku« samem je izšlo več člankov kakor le V. Pulkov »Črtice o galvanski elektriki« (izšlo l. 1912., ne 1911.) — Hauptman pa se ni omejil na golo naštevavanje v bibliografičnem smislu, pač pa si je dovolil tudi l. del. Tu se je dotaknil kratko in precej pregledno perečega vprašanja šolske reforme z ozirom na prirodoslovni pouk, in to v šoli sploh, posebej pa še pri učiteljskih. Pa pri nas je takole: če pišeš o splošni šolski mizeriji, se kar hitro zadeneš ob domačo, in tu je gorjé še večje — odtod tudi Hauptmanovo žalostno konstatiranje o naši meščanski šoli.

»Spisi za mladino« Jos. Brinarja so točni in objektivni. Verjamem, da pravzaprav ni lahko pisati ocen delom, h katerim se jih je čitalo že toliko; nehoté obtiči na človeku tuja drobtinica — Brinar gre svojo pot. Tisto pa priznam, da je res nekako čudno, da bo treba odpreti v Letopisih skoraj kar redno rubriko za poročila o spisih za mladino. Pa čudno gor ali dol — prav je; še bolj prav pa bi bilo, ko bi že vendar slišali dotičniki, ki jih prosi tudi Brinar na str. 28., za kaj jih prosimo že celo vrsto let, t. j. za odsek za presojevanje mladinskih spisov! Kaj pri nas naša organizacija res nima drugega namena ko enostransko političen, pa še gmoten smoter, kulturnega pa prav nič? — Nadprodukcija v mladinskem slovstvu, o kateri že tožimo, se odpravi, če pride gosto rešeto!

V II. delu, med »Razpravami« nastopi prvi dr. K. Ozvald z »Eksperimentalno psihologijo in eksperimentalno pedagogiko«. Ozvald postaja pri nas v ožjem krogu popularen; to

pa ni na škodo ne njemu, ne snovi, v kateri se giblje, zakaj ta ozki krog ga ne profanira. S tako poljudno pisanimi črticami, kakor je ta, pa Ozvald le še pridobi. — Tu nam piše o eksperimentalni psihologiji in njeni »legitimni hčerki« eksperimentalni pedagogiki. Ne obsežno — od str. 31.—47. pač ni obseg primeren gradivu — ampak v tem malem obsegu je razvil osnovne pojme eksperimentalne psihologije in eksperimentalne pedagogike tako jasno in točno, da ga razume tudi tisti, ki sta mu bili znani za-znamovanji dozdej res le imenoma. Škoda pa je, da se na mestu, kjer priznava pedagogiki znanstveno samostojnost (str. 44.), ni dotaknil vsaj imenoma še drugih ved — sociologije, antropologije etc. — s katerimi mora delati zlasti eksperimentalna pedagogika roko v roki. Namen mu je bil menda, da vzbudj zanimanje za prepotreben študij te stroke; in zdi se mi, da doseže ta svoj namen. Zakaj naše učiteljstvo je hvaležno za vsako pot, ki se mu jo pokaže k izobraževanju in k poglobljanju v svoj poklic. In k pisateljavi želji, »da bi se učiteljski kandidatje tudi pri nas za časa svojih študij seznanili z vzgojeslovnim eksperimentom, ki je izborna šola za eksaktno mišljenje« (str. 46.), bi prikloplil tudi še svojo: ne le zaradi »eksaktnega mišljenja«, še bolj zaradi šole same naj bi se poglobilo učiteljstvo v študij eksperimentalne pedagogike, pa tudi eksperimentalne psihologije. Del za predštudij je navedel pisatelj tudi dovolj pod črto.

Druga razprava je predavanje dr. Gvidona Sajovica na prvem počitniškem tečaju v Ljubljani l. 1912. in sicer: A. Na rastlinskem cvetju; B. Žival — rastlina; C. Kače na Kranjskem. O tem delu samem naj govore poklicanejši; za ljudskošolskega učitelja laika je pregledno, nazorno in jasno. Da učitelju ni treba iskati nazoril k čitivu, je preskrbelo uredništvo tudi ilustracije. — Omeniti pa mi je na tem mestu nekaj drugega, kar mi je na srcu. To je: naša mizerija. Deloma je to gmotna stran, večja krivda pade na letargijo. — S. Š. M. bi rada izdala vsa predavanja prvega počitniškega tečaja v Ljubljani v enem zvezku svojih publikacij. Žal, da ji tega ne dovolijo njene gmotne razmere« — tako piše v opombi na str. 47. uredništvo. Začele so se torej gmotne težkoče tudi tu, kakor skoro pri vseh naših kulturnih, znanstvenih podjetjih. Znabiti je tukaj zato več vzrokov; glavnega pa nam pove »Imenik društvenikov S. Š. M.« in ta se glasi: pre malo z a v e s t i v s a m o p o m o č i. Vsi tisti, ki jih ni v imeniku, vse šole, vse okrajne učiteljske knjižnice, ki tam manjkajo, pomagajo podjetje ubijati. Zglasi se včasih nezadovoljnež — pa njegova nezadovoljnost ima vzrok v nezanimanju, v lenobi. S. Š. M. ne dá tistega, kar bi res potrebovali, je plitev izgovor; S. Š. M. ne more vršiti niti naj-nujnejšega; in da omenjena predavanja ne morejo v javnost, je škoda na našem telesu samem. — To sem hotel povedati!

III. del Letopisa tvorijo »Teme in teze poročil pri društvenih in okrajnih učiteljskih skupščinah l. 1912.—13.« Sestavil Jakob Dimnik. ta vsakoletni del, tako urejen, pa bi prav radi pogrešali. Sestavljen je namreč tako površno, da nima od njega nihče ničesar. Pod »A. Društvene skupščine« sta zastopani »Zaveza« in »Slomškova zveza«. Kaj je res vseh drugih petintrideset učiteljskih društev po slovenskem ozemlju spalo celi dve leti? Sami vemo, da temu ni tako? Kje je torej krivda, da ni omenjeno v tem pregledu tozadevnega delovanja nikako poročilo? Ga društva niso vposlala? Če ga niso, zakaj jih ni sestavitelj

za to terjal? Je li pozval kdaj v to društva? Kolikor je meni znano, nikdar! Zato je ta pregled nepopolnost, za katero je škoda prostora v Letopisu. Prav tisto je z »B. Uradne učiteljske konference«. So zastopane vse? Zakaj so pri nekaterih temah teze, pri drugih ne? Ali so teze sploh potrebne? Dostikrat je predavanje tako lokalnega pomena, da teze vseh društvenikov ne zanimajo; katerih pa se tičejo, jih itak poznajo. Ta del se mora preurediti, če hoče imeti sploh kak smisel. Zdaj ga nima. Ali naj se ga napravi za natančen pregled vsakoletnega učiteljskega dela, ali pa naj se ga opusti. Za drugo bi bilo škoda, za prvo je treba točnost; navajajo naj se vse teme, ki so se obravnavale, opuste naj se znabiti teze. Tako bi se prostor ne razširjal. Če pa je za katere teze želeli, da se vsprejmejo — prav, naj se razširi prostor; potem so te teze kulturni pregled, in za takega ne sme biti škoda prostora!

IV. Poročilo o delovanju »S. Š. M.« l. 1913; V. »S. Š. M.« upravni odbor in imenik društvenikov; VI. Zaznamek do zdaj izdanih in založenih knjig »S. Š. M.« zaključujejo Letopis. — O »Imeniku društvenikov« je mnenje različno: ali naj se ga tiska vsako leto ali ne? Jaz sem zanj; že zgoraj sem omenil, kaj nam pripoveduje — in mislim, da je kontrola dobra in potrebna! Od l. 1912. do 1913. se je dvignilo število društvenikov za 324 članov; še za več in več, in imeli bomo v »S. Š. M.« svoj kulturno-šolski areopag, ki ga bo morala upoštevati tudi učna uprava prav tako, kakor upošteva na pr. društvo »Lehrerakademie« v Gradcu, ki mu je namen isti ko »S. Š. M.«, četudi imata obe društvi različna pota.

Pav. Flerè.

Domoznanstveni pouk v ljudski šoli. Po načrtih moderne metodike. I. in II. sn. Sest. Elizabeta Kukovec. — Izd. S. Š. M. Ljubljana l. 1912. in 1913. — str. 104. —

Ko sem zagledal med publikacijami S. Š. M. za l. 1913. II. snopič tega dela, sem se začudil. Razporeditev in obravnava v nadaljevanju ne odgovarja oni v I. snopiču. Tudi C. Občni zemljepis, še bolj pa III. Zvezdoznanski zemljepis je sumljivo — rečem — okrajšan. Zakaj? Gmotna stran pri S. Š. M.? Ne bi smela imeti besede pri stvari. Sicer pa bodi temu že kakorkoli, delo je pred nami izgotovljeno, eno leto se je že lahko I. sn. preskuševalo, in s tem danes lahko računimo. Tisto, da se je sestaviteljica ozirala na domač šolski okraj, pač ni in ne bo nikogar motilo, pogledimo si vso razdelitev snovi.

I. **Šolski okraj:** A. 1. Zlet. 2. Relief domačega kraja. 3. Risanje črteža.

B. **Krajna občina:** 1. Pri županu. 2. Občinska seja. 3. Drugi posli županstva. 4. Ubožni svet. 5. Domovinska pravica.

C. **Šolska občina:** 1. Proračun krajnega šolskega sveta. 2. Račun krajnega šolskega sveta. 3. Načelnik krajnega šolskega sveta.

Č. **Cerkvena občina:** 1. Cerkveni odbor. 2. Župnijski urad.

D. **Opis sosednjih šolskih občin.**

E. **Nadmorska višina.**

II. **Ožja domovina:** A. **Fizikalni zemljepis:** 1. Istiniti zlet na Donačko goro. 2. Obravnava posameznih skupin (v šolski sobi) in sicer: a) Haloze in sosednje hribovje, b) Ptujsko polje, c) Slovenske gorice, č) Pohorje, d) Kozjak.

B. **Politični zemljepis:** 1. Ptujski okraj, okr. odbor, okr. šol. svet, sodišče, davčni urad itd. 2. Sosednji politični okraji. 3. Sodnijsko okrožje Maribor. 4. Škofija. 5. Posadka.

C. **Občni zemljepis:** 1. Tla. 2. Vodovje. 3. Podnebje. 4. Sela. 5. Kako naraščajo ljudska selišča. 6. Občila. 7. Vegetacijske oblike. 8. Kako pretvarja človeška razumnost prirodo? 9. Umevanje zemljevidov.

III. **Zvezdoznanski zemljepis:** 1. Obzor. 2. Solnčni tok. 3. Zvezde. 4. Luna.

II. dela B. C. in III. del so pravzaprav le ponovitev snovi, ki se je obdelovala v prejšnjih delih. Za ožjo domovino služi sodnijsko okrožje Maribor. Zadovoljimo se s tem, četudi je torso. Nekaj drugega mi ugaja na delu: obravnava sama. Ne trdim, da je nekaj popolnoma novega; postopek je menda že vsepovsod isti, t. j. najnaravnejši. Zato pa omenjam predvsem izbornost sestave. V tem se je E. Kukovec izkazala; nadalje v tem, kako obravnava političen zemljepis pod I. B.—Č. Tile sestavki, ki se pečajo z upravo občine, krajnega šolskega sveta itd., bi mi bili zelo po volji, še razširjeni z delokrogom oblastev v okraju, deželi in državi, v posebni knjižici za roko učenca. Manjkati ne bi smelo tudi povestic o dobrodelnih napravah itd. pa bi imeli otroci v roki n a z o r e n p o u k v u s t a v o z n a n s t v u. Odgovarjajoče principom moderne metodiki je tudi obravnava železnice, življenja v posameznih krajih; nič prisiljenosti, nič sistematičnosti v suhoparnih besedah; na železniško postajo, na progo gredo otroci — če je mogoče v resnici, je najboljše — in tam vidijo vse, tam si kupujejo vozni listek, tam spoznavajo. S popotovanji, z zletji se uče domače zemlje; v trgatev gredo v Slovenske Gorice, s splavarji (ne »plavičarji«!) na splavih se peljejo po Dravi. Ne pravi nam sicer o postopku, kako se je razvijala analiza, kako stvarjala sinteza; slike nam kažejo, da ž i v l j e n s k o, in upajmo, da produktivno. Zakaj na ta način je v »Predgovoru« obetani stvarni in formalni uspeh popolen. Škoda je le, da je konec, t. j. 2. snopič, tako skop, da ne govori kar nič dosti o tem, »kako naj se poučuje«, ampak nam podava kar snov.

Tako bi bila ta, metodiška, stran knjige izvrstna. Pripomnil bi le še k reliefu domačega kraja, k risanju črteža, naj delajo otroci to najprej sami! Vsak zase, potem skupno na enem. Ne gre nam za matematično natančnost, pač pa za čim večjo vzbuditev veselja do dela, do šole. Tudi uspehi so popolnejši!

Se nekaj! Zakaj pa so opisi mest (zlasti Maribor) tako razblinjeni? Kulturna skica brez »fijakarske znanosti« (po Scharrelmannu) bi menda več opravila. Glede etimologiških kalkulacij in hipotez je govoril že v lanskem »Popotniku« na str. 136—137. g. prof. Vajda; omenil jih je le nekaj, kakor tudi le nekaj pogreškov glede točnosti krajevne lege. V tem oziru bi bilo treba poštene pile! Tedaj bi tudi ne obsegala dekanija — 10 župnij (str. 27.), ne bi bila Ptujška Gora selo (str. 23.), ampak trg, bi bil Sv. Marko le župnija, sela ob cesti pa Markovci, Bukovci etc. — So sicer to le malenkosti, ob katere ne bi se spodtikal, če ne bi hotele dajati celotnemu delu znaka površnosti. Delo samo pa je temeljito, da so mu take stvari na škodo; le pri površnosti v vsem se sme odpuščati površnosti v malem.

P a v. F l e r è.

Najnovejša knjiga najboljšega slovenskega humorista Rada Murnika: Lovske bajke in povesti je izšla pravkar kot I. zvezek Knjižnice Sloven-

skega Ilustrovanega Tednika v jako elegantni opremi, z modernim tiskom in v fini vezavi. Naslovno risbo je narisal akad. slikar Hinko Smrekar. Ex libris sta narisala akad. slikarja Maksim Gaspari in Hinko Smrekar. Knjiga obsega 192 strani ter prinaša sledeče velezabavne in vsesok zanimive humoreske, novele in povesti: Na male kavke dan. Zaljubljeni jerebar. Draga kljunača. Veselega kljunača žalostni roman. Paradni lovec Rekordavzar. Lovec rešitelj. Opeharjeni ribič. Povodni mož ob Ljubljani. Nedeljska bratovščina. Brakada brez braka. Duhek, lovski Orfej. Za Mrtvimi ogali. — Kdor se rad smeje in kdor ljubi originalno pripovedovanje, polno humora in realistične plastike, poetskih opisov narave ter celo galerijo zabavnih tipov, naj si naroči nemudoma knjigo Rada Murnika: Lovske bajke in povesti, ki stane elegantno vezana v upravništvu »Slovenskega Ilustrovanega Tednika« (s poštnino vred) in po knjigarnah le 2 K 50 vin.

Narodne pesmi za mladino. Zbral in uredil Janko Žirovnik. (III. stopnja.) Lastnik in založnik »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta«. V Ljubljani 1914. Natisnila Učiteljska tiskarna. Cena 40 vinarjev. — Zbirka obsega te le najlepše in najpriljubljenejše narodne pesmi: 1. Sneg za to leto slovo je že vzel; 2. Ko pomlad cvetoča pride; 3. Slišala sem ptičko pet; 4. Ena ptička mi poje; 5. Lepo je pomlad'; 6. Gozdčič je že zelen!; 7. Kje so moje rožice; 8. Preljubo veselje; 9. V dolinci prijetni; 10. Popotnik pridem čez goro; 11. Ena ptička priletela; 12. Stoji, stoji tam Beligrad; 13. Tri rože; 14. Škrjanček poje, žvrgoli; 15. Roža na vrtu zelenem cvete; 16. Ko ptičica sem pevala; 17. Rasti, rasti rožmarin; 18. Prišla je miška; 19. Pridi Gorenj'c; 20. Glejte že solnce zahaja. — Pesmi so prav lahko harmonizirane in bodo v vsakem oziru ustrezale svojemu namenu, zato Žirovnikovo zbirko prav toplo priporočamo, da se širi med našo mladino.

X. GLOSA.

Cenjeni gospod urednik!

Ste Vi tudi za sanacijo gmotnega položaja pri »Popotniku«? Vem, da ste, če tudi to ne spada v Vaš delokrog. Tudi jaz sem. Samo, da za tako ne, kakor jo je nasvetovalo neko učiteljsko društvo, kjer so sklenili: »Za Popotnika se nasvetuje, naj se izdaja v dvomesečnih zvezkih vsaj dotlej, da se sanira dolg, na ta način se prihrani dosti na manipulaciji in poštnini ter naj ne bo vezan vedno na isto število tiskanih pol. Objavljajo naj se samo res važni in aktualni pedagoški spisi, a ne skoraj vedno eno in isto; recimo: Scharelmann. Takozvani drobiž (razne stvari) naj se skrči na najbolj važne, samo razvoj šolstva zadevajoče vesti, ker se na ta način zmanjšajo stroški tiska« — tako iz društvenega poročila gornjegrajskega učiteljskega društva v »Učit. Tovarišu« z dne 3. aprila 1914.

Se ne čutite čisto nič prizadetega? Gospod urednik, trdo kožo ste morali dobiti v teku dvaintridesetletnega urejevanja, če se Vas ne prime.

Pa šalo v stran, še ironiji naj ne bo prostora! Samo nekaj naj napravim; o nečem naj napišem. Glejte, v teh štirintridesetih letih, kar vodi duševno učiteljsko delo »Popotnik«, smo šli naprej, zelo naprej. Pojmi so postali drugačni, metode so se izpreminjale, modernizirale, izkristaliziralo se je dejstvo, da je otrok tu za učitelja, ne učitelj za otroka. Komen-

skega več ne analiziramo, Herberta smo dali ad acta, nastopili so novi možje, ki so hoteli povedati svoje prepričanje. Delo, kakršno odgovarja otrokovi naravi, so spoznali ter oznanjali svoj evangelij širom sveta... Tedaj se je zgodilo, da je tudi k nam zapljusknil val, ki je nosil s seboj kvas tega evangelija, in našli so se tudi v nas ljudje, ki so vstavili ta kvas v mnenju, da store kaj dobrega. — Gospod urednik, predober človek ste, pa ste odprli predal svojega lista tem ljudem, češ: »Pojdimo naprej s svetom, s spoznanjem tudi mi!« Zdaj vas zato bičajo... Res, gospod urednik, predobri ste!

Neprevdaren človek bi mislil, da je bil kvas pri nas dobrodošel, da nam vzhaja z njim umešen kruh v hrano, koristno šoli in spoznanju resnice, da so za naše, tudi človeške otroke potrebe prav tiste kot drugod. Tako bi mislil in bil prepričan, da stori dobro delo, če zapridiga prav vsako jutro: »Ljubite otroka ter mu dajte, kar je njegovega!« Da bi pridigal toliko časa, da bi prišli poslušalci k njemu in vprašali: »Zakaj nam govoriš vedno isto?« Užalostil bi se neprevdarni človek znabiti, da še niso spoznali, pa bi jim odgovoril, kakor Évangelist, h kateremu so prišli z istim vprašanjem...

Verjamete, gospod urednik, da se ni užalostil ta neprevdarni človek? Ni tiste sorte; zasakal se je na peti kakor prešeren fant, pa vzkliknil: »Scharrelmann, Scharrelmann! Še udarcev z mečem! Še, še in še! — Schwerthiebe — dokler ne bo v nas samih spoznanje, da smo si največji škodljivci, če hočemo sanirati na ta način, da ubijamo to, kar je v nas najboljše: Da smo učitelji zaradi otrok!«

Takole sem vzkliknil prav zares!

Kako pa je to v zvezi s Scharrelmannom in z nasvetom onega učiteljskega društva, pa ve vsakdo, ki je prečital pazno vsaj to, kar je pisal o tem spoštovanja vrednem možu »Popotnik«!

Čenjeni gospod urednik! Ne podajam Vam roke, da bi Vam izrazil sožalje, ker so Vas okrcali — pač pa zato, ker veva oba, da je treba dela in dela in iz njega zraste sanacija in vse drugo... pa mi dovolite, prosim, da se oglasim, četudi še o Scharrelmannu, v Vašem cenjenem listu.¹

Pozdravljeni do takrat!

Vaš

Pavel Flerè.

RAZGLED.

Pedagoški paberki.

—b. **Besedni zaklad šestletnega dečka** obsega po proučevanjih P. Krausea nemara 930 samostalnikov, 520 glagolov, 100 pridevnikov, 4 člane, 35 zaimkov, 6 veznikov, 30 prislovov, 50 števnikov, 20 predlogov in 5 medmetov, skupno torej okoli 1700 besed.

¹ Nič se ne čutimo prizadetega, vsaj še Bog ne more vsem ugoditi. V svesti si smo, da ubiramo pri danih razmerah pravo pot; in po tej hočemo tudi naprej hoditi. Zato nam bodo Vaši prispevki vselej dobro došli. Prosimo, le pridno se oglašajte.

Uredništvo.

—š. **Stroj za govorne vaje gluhonemih otrok** opisuje dr. Kommius v *Educational Times*. Aparat je tako sestavljen, da izgovor vsakega poedinega glasu pripogiba in spreminja plamen, ki gori na drugem koncu stroja. Gluhonemo dete opazuje učitelja pri izgovoru glasov in kako se pri tem spreminja plamen. Če se mu posreči doseči isto obliko plamena, potem je dete sigurno, da je glas dobro izgovorilo.

—š. **Obiteljska vzgoja v Zedinjenih državah**. Društvo za ljudsko prosveto v Washingtonu je ustanovilo poseben odbor, ki naj bi širil med starši zanimanje za šolo in propagiral vzajemno delo obitelji in šole. Ta odbor ima izvršiti tudi priprave za mednarodni shod za obiteljsko vzgojo v Filadelfiji l. 1914.

—š. **Tretji počitniški tečaj za reformno poučevanje šolskega petja** se bode vršil od 20. julija do 5. avgusta 1914 v Moravski Ostravi. Prireja ga »Sdružení učitelu-pevcu ve Slezku« pod vodstvom skladatelja R. Wünscha. Predavalo se bode a) o didaktiki in metodiki petja (Zgodovina. Cilji pevskega pouka itd.). b) Vaje za sluh in glas. c) Pouk o godbi, harmoniji in formah. d) Zborova intonacija in vodstvo. O udeležbi se izda izpričevalo. Šolnina 20 K. Kdor bi se tečaja hotel udeležiti, naj se oglasi pri g. Vojtehu Vychodilu, meščanskem učitelju v Poljski Ostravi.

—š. **Svetovni šolski kongres** se snide v jubilejnem letu 1915 (Hus) v Pragi. Predavalo se bode o reformnih težnjah v šolstvu. Doslej so prijavljena ta-le predavanja: Josip Černy: *Husov vpliv na ljudsko prosveto in moderno šolo*. — Danec Skarwig in Šved Bruce: *Pouk mora biti na vseh stopnjah pristopen vsem otrokom brez ozira na imetje in samo po meri njih zmožnosti*. — Anglež Sykes in Luksemburžan Godefroid: *Statistika o prenapoljenosti razredov v raznih deželah*. — Luksemburžan Adam in Anglež Steer: *Statistika o prepovedi otroškega dela*. — Josip Smrtka in Belgijan Winneus: *Svoboda vestj in občanska svoboda učitelja*.

—š. **Poskusni razredi**. Pred 2 letoma so v Saski Kamenici ustanovili sedem poskusnih razredov, v katerih bi se naj dognalo, kaj je dobrega v modernih reformnih težnjah ljudske šole. Zlasti delovna šola naj bi dokazala svojo ceno. Poskusi so se vršili samo z otroki prvih dveh šolskih let. Danes je poskusna doba minila in voditelji in učitelji teh razredov so predložili svojo zelo laskavo sodbo o poskusu. Tudi nadzorovalni organi so se izjavili v prilog reforme. Z ozirom na to sodbo se bode v vseh elementarnih razredih Saške Kamenice uvedlo vse, kar se je v poskusnih razredih pokazalo kot koristno; imamo torej opraviti s prvo uradno reformo elementarnega pouka v smislu delovne šole.

Jezikovna drobtina. V letošnjem »Popotniku« št. 3 na strani 64 čitam: »Tem le bo knjiga izvrstno služila pri pripravi na tak pouk.« Kar trije »pr« zaporedoma! Je-li to blagoglasje? Skupina »pri pripravi« je dobesedni prevod nemškega sicer lepo donečega izraza »bei der Vorbereitung«. Mislim, da bi bilo boljše reči: »ob pripravi« ali za pripravo« ali kakorkoli samo, da se pove ista misel v prijetnejši obliki. Ob tej priliki naj omenim tudi nedoslednost v pisavi »povzročiti« in »provzročiti«. Obe obliki se čitata dan na dan v knjigah in časopisih. Blagoglasje zahteva, da se odločimo za obliko »povzročiti« in da jo rabimo izključno in dosledno.

F. Š.

Šolska higijena.

—l. **Vzgoja v zavodih** ni vedno srečna. Tako poroča »Vestnik«, da v brnskem zavodu za slepce vladajo uprav grozne zdravstvene razmere. Zgradba je vlažna, prostori so majhni, hodniki se ne ogrevajo, otroci so slabo oblečeni in zato boleajo za revmatičnimi boleznimi in umirajo za sušico. V enem tednu so umrli hkratu trije gojenci.

—r. **Vzorno šolsko poslopje za deco s telesnimi nedostatkmi** so odprli v Elthornsroadu v severnem Londonu meseca januarja. Šola ima 4 sobe (2 za 25 in 2 za 20 otrok) in de-

lavnico za 12 otrok. Vri razredi gledajo proti jugozahodu in imajo steklena vrata, ki vodijo direktno na igrališče. Na nasprotni strani imajo razredi in delavnica vhod v skupno obednico. Za obednico je kuhinja. V poslopju se nahaja tudi zbornica za učiteljstvo in soba za šolskega zdravnika z vsemi potrebnimi orodji.

—l. **Kako nastaja kratkovidnost.** V berlinskem »Društvu za socijalno zdravstvo« je predaval dr. Levinson o nastanku kratkovidnosti. Trdi, da ne nastaja kratkovidnost vsled približevanja predmetov k očesu, ampak vsled pripogibanja hrbta in glave pri delu. Vsled teže pada oko v tem položaju naprej, sedaj pa se raztegne oko in posledica je kratkovidnost. Prva potreba je torej, da starši natančno pazijo na to, kako se drži otrok pri delu, in da pospešujejo telovadbo otrok in mladinske igre.

—š **Boj proti umrljivosti dojenčkov.** Dunajski primarij, docent dr. Mool, je predaval o umrljivosti dojenčkov in navedel, da v Avstriji umrje 20% vseh dojenčkov. Kot glavni vzrok navaja umetno hrano teh siromakov, katere obsoja prevzetija lastne matere na smrt. Umrljivost dojenčkov je povsod znatna, kjer matere nočejo ali ne morejo izpolnjevati svojih dolžnosti. V primitivnih odnošajih živeči narodi, kakor Dalmatinci, ne poznajo umetne odgoje otrok. Zato pa so tam slučajni smrti dojenčkov redkejši nego drugod. Dr. Moll priporoča, naj se imenujejo uradnice, ki bi potovale po deželi in poučavale prebivalstvo o dolžnostih napram dojenčkom.

—p **Vid dijakov** je zelo manjkav, če se sme verjeti M. Dresbachu, profesorju univerze v Ithaki (New York). 90% dijakov ima pokvarjene oči, in 50 do 60% bi jih moralo nositi naočnike. Krivi so temu starši, ki ne pazijo dovolj na vid svojih otrok in ne dajo oči svojih malih pred vstopom v šolo natančno preiskusiti. Zato bi bilo potrebno, da preiščejo vsako leto vid učencev pravi specialisti, ki bi potem določevali primerno negovanje očesa.

Skrb za obrambo mladine.

—c. **Nenavadna žena** je bivša učiteljica Marija Steyskalova v Brnu, ki je v 12 letih csnovala 11 velikih humanitarnih zavodov, zlasti sirotišč. Malo je moških, ki bi bili kaj enakega storili.

—c. **Oče otrok.** V »Prehledu« predlaga profesor dr. Fr. Mareš, naj bi se imenoval na spomin Husovega jubileja v vseh večjih občinah »oče otrok«. »Oče otrok« naj bi postal občinski svetovalec. Skrbeti bi imel za igrališča v mestnih vrtih in za potrebni material (pesek, kamenčke itd.), za vodstvo mladinskih iger, za razne otroške zabave, za kopaljšča itd. Tudi bi nadziral нравno čistost ulic in javnih mest. Imel bi naj pravico karati ulično surovost mladih in starih.

Šolske in učiteljske vesti.

—r **Zveza slovanskega učiteljstva** je predložila učnemu ministrstvu in ministru za notranje zadeve spomenico, v kateri opozarja na krivice, ki jih dela učiteljstvu zakonska predloga kranjskega deželnega zbora o učiteljskih dohodkih.

—p. **Odločne Dunajčanke.** Dne 27. marca 1914 se je vršil v dvorani znanstvenega kluba shod vseh dunajskih učiteljic, kjer se je sprejela sledeča resolucija: »Dne 5. septembra 1913 je župan Weißkirchner rekel v mestni zbornici: Sprejmite najpreje majhni finančni plan, potem bode vprašanje o učiteljskih plačah takoj rešeno. Finančni plan je sprejet in učiteljice pričakujejo, da bo župan izpolnil dano besedo.«

—r **Učitelj in cestar.** Dunajska Bürgerschulzeitung ima notice: Končno je župan izročil nadučitelju Schiwettru in cestarjema Karneru in Neubaueru častno kolajno za štiridesetletno službovanje. — Malo več takta bi dunajskemu županu ne škodilo.

—b **Šolska potovanja** londonskih šol se množijo od leta do leta. Lani jih je bilo 90, od teh se je vršilo 83 v učnem času. Povprečno je trajalo eno potovanje 11 dni; 54 potovanj so izvršile deške šole, 28 dekliške šole in 7 mešane; 1 šolski vrtec je tudi potoval. Cilj potovanj je bil v večini slučajev morsko obrežje in v štirih slučajih so potovali na evropsko kopno. L. 1912. je bilo samo 55 šolskih potovanj.

—s **Poljski škojfe in učiteljstvo.** Poljski škojfe so se v gališkem deželnem zboru kakor en mož dvignili za učiteljstvo. Nadškof Teodorovič je o učiteljih izrekel krasno sodbo. Škojfe so zahtevali, naj se učiteljem izravna plača s plačo državnih uradnikov poslednjih štirih razredov. Ni dvoma, da bo Lampe zavzemał isto stališče kakor poljski škojfe, ko postane — škof. Do tedaj molimo učitelji, ki nas boža duhovna roka na Kranjskem, za njegovo zdravje.

—r. **Okrajni zdravniki** odločujejo o dopustih, katere zahtevajo učitelji. Zdravnik ni prerok ni vseznalec. Kdor hoče vedeti, kako težko je staviti pravilne diagnoze medicinskim kapacitetam, ta naj prečita knjigo »Zapiski vrača« Veresajeva (Dobi se tudi v nemškem prevodu »Die Bekenntnisse eines Arztes«). Ali da proti diagnozi krajnega zdravnika ni priziva, to se nam baš z ozirom na težavo diagnoze ne zdi pravilno. In od pravočasnega dopusta je večkrat odvisno življenje učitelja. Še važnejša je sodba zdravnika, ko gre za učiteljevo umirovljenje. Kaj se lahko tu pripeti, naj razjasni sledeči slučaj: Moravski nadučitelj Fiala je prosil radi boleznj dopusta. Okrajni zdravnik, morfinist in paraliznik, konstatira, da boluje Fiala za otrpnelostjo žil in da bode živel samo še pol leta; naj se ga torej upokoji. Fiala so takoj upokojili in mu obenem priobčili, da je na smrt obsojen. — Pomislimo, kako je ta uradna brutalnost vplivala na Fialo, ki danes, po osemih letih še vedno živi, čim je njegov sodnik že davno umrl. — Dclga leta je užival majhno pokojnino, vse njegove prošnje za ponovno nameščenje niso nič koristile, dokler ni prof. dr. Thomayer konstatiral, da je Fiala povsem zdrav in da se je okrajni zdravnik zmotil. Kdo poplača Fiali prestane muke? Kdo mu povrne izgubo, ki mu jo je povzročila upokojitev z majhno pokojnino? Dobro bi bilo, ko bi se učitelji in uradniki zamislili v ta slučaj, da se ne bi vervalo v absolutno nezmotljivost uradnih zdravnikov, kakor danes ne verujemo preveč nezmotljivosti vojaških zdravnikov.

—c. **Šolsko nomadstvo.** Profesor Jessup univerze v Jowi naglašā, da se v Zedinjenih državah tako često selijo učitelji in učenci, da se leto za letom spremeni lice vsakega razreda. To šolsko nomadstvo zelo škoduje šoli in želeti bi bilo, da neha ali se ublaži, vsaj kolikor se tiče učiteljstva. Zato priporoča Jessup, naj se dovolijo učiteljem starostne doklade z ozirom na dobo, ki jo preživijo na enem zavodu. Razen tega naj bi se kolikor mogoče izednačili razredi po pouku, da učenci morejo povsod uspešno nadaljevati svoje nauke.

—p **Zanimiv predlog** je vložil pri londonskem naučnem odboru G. L. Bruce. Vsem učiteljem, ki imajo deset let službe, naj se podeli tromesečni dopust. Po dvajsetem letu službe naj se jim dovoli dopust od šest mesecev. Predlog je podprl z dokazom, kako utruija pouk učitelja. Utrujen učitelj pa ne more poučavati. Zato je v interesu učencev, če se dovoli učiteljem daljši dopust. — V Ameriki so takšni dopusti splošno v navadi, in sicer gre učitelj vsakih pet let na dopust za tri mesece.

Srednje in višješolski vestnik.

—h. **Vojaški duh.** Vojno ministrstvo je poslalo ravnateljstvom srednjih šol okrožnico z naznanilom, da se bodo v dveh zadnjih razredih uvela predavanja, ki bi naj vzbujala med dijaki zanimanje za vojaški stan. Potrebni čas se vzame drugim predmetom.

—h. **Prvi doktorat iz pedologije.** Mednarodni pedagoški odbor v Bruselju, čigar upraviteljica je Poljakinja dr. J. Joteykova, je 30. novembra 1913 podelil prvi doktorat pedoloških znanosti Poljakinji Lipski-Librahovski za spis: »Razmerje med hitrostjo čutov in inteligenco otrok.«

—h. **O vzgoji naših učiteljev** piše marčna številka »Revue pédagogique« sledeče: Glavni učitelji semenišč se izbirajo po slučajnih priporočilih političkih strank. Tudi delajo javnim učiteljiščem hudo konkurenco privatni zavodi, ki so skoraj vsi v rokah kongregacij. Ta situacija opravičava deloma vpliv klerikalcev na vzgojo učiteljev. — Kakor je videti, poznajo avstrijsko šolsko mizerijo tudi zunaj črno-žoltih mejnikov.

—p. **Tečaj za šolske upravitelje in ravnatelje** zahteva E. Davidson, profesor univerze v Palo Alto v Kaliforniji. Pravi, da je uprava večjega učnega zavoda danes težka stvar; nič ne pomaga, če je bil profesor še tako na svojem mestu, če je izvrstno poučeval, ker to še ni poročstvo, da bo tudi dober ravnatelj. Šolske administracije se je treba učiti. Zato naj se uvedejo tečaji za bodoče ravnatelje. Razen v teoriji naj bi se poskušali bodoči ravnatelji tudi v praksi. Tak tečaj bi pokazal, kdo je res sposoben za šolskega upravitelja in kdo za to mesto ni. Pogreški so v svojih posledicah nad vse škodljivi.

—s. **Gimnazije in realke.** Leta 1911 je bilo v Nemčiji v realkah 174.800 učencev, v gimnazijah 169.746. Na eno realko priderta 302 učenca, na eno gimnazijo pride 281 učenec. Gimnazije v Nemčiji umirajo, posebno odkar tudi realci lahko prestopijo na univerzo.

—g. **Na učiteljišču v Kresmu** imajo učiteljiščniki čitalnico. Po stenah so nalepljeni letaki proti alkoholizmu.

—f. **Najtežji predmeti srednjih šol.** »The School Review« objavlja statistiko učencev, ki radi slabih redov niso mogli v višji razred. Statistika se tiče samo mest Flint in Michigan. 33·7% učencev je propalo iz matematike, 20·9% iz latinščine in grščine, 18·4% iz zgodovine, 12·42% z prirodopisja in samo 6·3% iz novih jezikov.

Inostransko šolstvo.

—r. **Nemško šolstvo v Mali Aziji** zelo napreduje. Kakor poroča dr. M. Hauptmann v »Frankf. Zeitung« obstoja na pr. v Alepu že od leta 1911. naprej večerni tečaj za odraslo mladino. Leta 1912. je nastala tamkaj realka s štirimi razredi, ki šteje sedaj 85 učencev. Začetkom letošnjega šolskega leta so odprli v Carigradu turško-nemško višjo trgovsko in tehniško šolo. Podjetje podpira turška vlada. Nemška država je doslej trošila za svoje malo-azijske šole 1,100.000 mark. Letos se je ta dotacija zvišala za celih 400.000 mark.

—s. **Odpravi se celibat učiteljic na Ruskem.** Po dolgih pogajanjih v šolskem odboru ruskega sinoda so odločili, da se ima dosedanji celibat učiteljic na sinodalnih šolah odpraviti. Celibat ni vezal učiteljic na državnih ljudskih šolah. Zato so učiteljice le nerade sprejemale službo na sinodalnih šolah, kjer je torej naraslo število učiteljev. Strah pred učitelji je narekoval sinodu omenjeno reformo, ker so učitelji sinodu bolj nevarni kakor učiteljice.

—c. **Reforma šolstva v Belgiji** ni uspela po željah naprednih krogov. Vendar je uvedeno obvezno šolovanje in pa določba, da tudi v samostanskih šolah ne smejo nameščati nekvalifikovanih oseb.

—k. **Iz Nemčije.** Katoliško bavarsko učiteljsko društvo je prosilo vlado, naj dovoli, da se v šolah uporabljajo konfesionalne čitanke. Vlada je vprašanje jela študirati in našla, da imajo katoliške šole po vseh nemških državah posebne konfesionalne čitanke.

To je še klerikalce same presenetilo. Ker zahtevajo, da bodi tudi knjižnica konfesionalna, bode kmalu obstojala konfesionalna šolska literatura.

—k. **Obvezni in brezplačni šolski pouk** so uveli na Turškem. Novi zakon tudi odreja, da se ima v vsaki vasi, v vsakem mestnem delu odpreti šola.

Razne vesti.

Učiteljicam se prizna naslov: gospa. Naučni minister je izdal naredbo, s katero se podeljuje vsem učiteljicam, tudi neomženim, naslov gospa. Naredba je bila izdana na podlagi mnenj deželnih šolskih svetov, od katerih se je večina izrekla za ta naslov.

—g. **Alkoholizem na Tirolskem** slika v temnih barvah dr. Hörrmanns. V neki pionski vasi učitelj ni mogel poučevati v nedeljski šoli deklic, ker so bile žganja pijane. Mleko gre v mesta, iz mesta pa prihaja v zahvalo zato špirit v vasi.

—r. **Birokratizem.** »Corriere delle Maestre« je italijanski list učiteljic in izhaja v Milanu. List se huduje nad tem, da so v novih pokrajinah v Afriki učitelji slabše plačani nego drugi uradniki. Tudi zahteva list ustanovitev ital.-arabskega učiteljišča v Tripolisu in Bengaziju.

—p. **Cigani imajo svojo prvo šolo** v občini Felsör na Ogrskem, kjer živi 270 naseljenih ciganskih rodbin. Šolo je ustanovila ogrska vlada, ki se za cigane vsekakor bolj briga nego za svoje narodnosti.

—g. **Kako lahko je dobiti dopust.** Komisarijat Svete dežele v Zagrebu pripravlja božjo pot v Jeruzalem, ki bo trajala od 1. do 22. septembra. Oglasili so se tudi nekateri učitelji in učiteljice pod pogojem, da dobijo dopust. Komisarijat se je obrnil do deželne vlade in v par dneh je imel odgovor v rokah, da dovoljuje kraljevska hrvatsko-slavonsko-dalmatinska vlada rada dopust vsem učiteljem in učiteljicam, ki potujejo v Palestino. Dopust traja 22, v slučaju potrebe 32 dni.

—p. **Čehi se ipak uče od Slovencev.** Kdor bi o tem dvomil, naj vpraša šolsko družbo »Matice školská«, proti kateri nastopajo v najnovejšem času češki klerikalci. Ni dvoma, najpreje Geroni, potem klerikalci: v verskem boju mora poginiti zadnji katoliški Slovan.

—p. **Sedemletni grešniki.** Letos bi morali iti 7letni otroci k spovedi in obhajilu. Učiteljstvo je vložilo proti tej odredbi protest in okrajni šolski svet je rekuriral pri dež. šolskem svetu; navedel je, da je siljenje sedemletnih otrok k spovedi nepedagoško, ker otroški razum v tej starosti še ne spozna važnost spovedi in ker se o sedemletnih grešnikih še ne more govoriti. Okrajni šolski svet pa je obvestil šolska vodstva, naj grede samo oni otroci 2. in 3. razreda k spovedi in obhajilu, čijih starši si to želijo.

—p. **Angleške mornariške šole** so zelo drage. V vojaških mornariških šolah v Osborneu in Dartmouthu stane troletni pouk okoli 15.000 frankov. Sedaj skušajo te izdatke zmanjšati, da bo dovolj častništva za drednote. Sicer pa tudi v našo mornarsko akademijo sprejemajo učence le po rigoroznih izpitih in šolanje ni ravno ceno.

—p. **Nikola Lebstik**, vzorni učitelj, je umrl nedavno v Zagrebu in zapustil vse svoje imetje — okoli 35.000 K — učiteljskim institucijam.

—s. **Umrljivost otrok v najvažnejših evropskih državah in glavnih mestih.** Od sto porojenih otrok umrje: na Ruskem 27·2 %, v Franciji 14·3, v Avstriji 20·2, na Pruskem 10·8, na Ogrskem 17·8, na Švedskem 7·7, na Nemškem 16·6, na Norveškem 6·7, v Italiji 15·6, v Moskvi 35·6, v Kolinu 15·6, v Bukarešti 21·7, v Hamburgu 15·6, v Vratislavi 19·4, v Londonu 11·3, v Monacu 19·2, v Parizu 10·5, v Marsilji 18·6, v Curihu 9·5, na Dunaju 18·3, v Amsterdamu 9·5, v Bruselju 17·4, v Štokholmu 9·1, v Berlinu 16·8 %.

Pod polovično ceno

se proda znanstveni zbornik

„Bibliothek des allgemeinen : und praktischen Wissens“ :

zum Studium und Selbstunterricht in den haupt-
sächlichsten Wissenszweigen und Sprachen.
Herausgegeben von Emanuel Müller — Baden in
:: Verbindung mit hervorragenden Fachautoritäten. ::

Šest zvezkov velike 4° — krasno vezani.
Delo je najnovejše izdaje, popolnoma novo.
Več pove uredništvo „Popotnika“.

RAZPIS NATEČAJEV.

□ □ □

Razpis službe.

Sv. Andraž v Slov. goricah, 3razr. meš. lj. š., II. kr. raz., nadučiteljska služba,
n. in sl., kat. ver. — Red. opr. proš. do 10. junija 1914 kraj. šol. sv. Sv. Andraž, Sl. gorice.

Okrajni šolski svet Ptuj.

Ptuj, dne 1. maja 1914.

Predsednik.

POPOTNIK izhaja 15. dne vsakega meseca v zvezkih in
stane na leto 6 K, pol leta 3 K, četrť leta
:: 1 K 50 v. Posamezni zvezki stanejo 50 v. ::

Naročnino in reklamacije sprejema „Zavezin“ blagajnik Fr. Luznar v
Kranju. — Rokopise je pošiljati ravnatelju
:: M. J. Neratu v Maribor, Meščanska cesta (Bürgerstraße) štey. 6 ::

:: Za uredništvo odgovoren: Anton Sterlekar. ::